

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 20 (3572) ●

● ЧАЦВЕР, 31 МАЯ, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Сябры не губляюць адзін аднаго
Стар 2

3 добрых рук майстроў народных
Стар 3

Лёгка на ўздам
Акцёры з Мінска прывезлі ў Ліпеаю музычную камедыю
Стар 4

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Чым багаты “Крывічы”

На чарговым справаздачна-выбарчым сходзе кіраўніком вядомай у Іркуцку беларускай суполкі зноў абрана Воля Галанавя

Змястоўнай, цікавай атрымалася справаздача старшыні Беларускага клуба “Крывічы” Волі Галанавя: бо добра працавала суполка. За тры гады, з красавіка 2015-га, мы правялі мноства сацыяльна-значных мерапрыемстваў, масавых народных святаў, гістарычных вечарын, тэматычных круглых сталюў... Самымі значнымі былі, пэна, штогадовыя “Беларускія кірмашы” — міжнародныя фестывалі, на якія едуць як беларускія гурты й выканаўцы з усёй Іркуцкай вобласці, так і госці з іншых рэгіёнаў Расіі. Сустрэаем і вядомых артыстаў з Беларусі: у 2015-м быў блюзавы й джазавы выканаўца, аўтар песень і музыкі Юры Несцяранка, у 2016-м — таленавіты бард, выканаўца рамантычнай музыкі й песень Таццяна Беланогая, у 2017-м — яркі народны музыка-віртуоз, саліст Беларускай дзяржфілармоніі, кіраўнік гурта “Вурай” Сяргей Доўгушаў. Таленавітыя госці з Бацькаўшчыны падарылі нам, усім іркуцянам незабыўныя, унікальныя хвіліны эстэтычнай асалоды.

Знакавай падзеяй для Іркуцка сталі восеньскія Дажынкi-2015: у нас гасцяваў папулярны беларускі гурт “Без білета” й здымачная група Беларускага тэлебачання (АНТ). Вынік? Нашы “Крывічы” шыкоўна правялі Дажынкi ў вёсцы Тургенеўцы — разам з мінскімі артыстамі, з’явіўся 40-хвілінны фільм, паказаны на канале АНТ: пра Іркуцк, Байкал, іркуцяна

Дружнаю сям’ёй жывуць у Іркуцку беларускія “Крывічы”

ды пра мясцовых беларусаў.

Пра справы нашага клуба можна расказаць бясконца. Штомесяц мы праводзім свае яркія імпрэзы, бярэм удзел — як госці — у мерапрыемствах іншых суполак, арганізацый, устаноў. А ўсе, хто быў на справаздачным сходзе, самі “рухавікі” ды “галоўныя дзейныя асобы” ў тых праектах. Таму аднагалосна працу старшыні клуба “Крывічы” Волі Галанавя ацанілі на “Выдатна”, хоць у пратакол, кіруючыся канцылярскім рэгламентам, давалася пісаць: “Здавальняюча”.

Дарэчы, за тыдзень да сходу

“Крывічы” зладзілі Дзень Беларускай культуры ў вёсцы Тарнопаль Балаганскага раёна Іркуцкай вобласці: там, за 305 км ад Іркуцка, і цяпер жывуць нашчадкі беларускіх перасяленцаў. Гэта — наш стыль працы: ісці “ў народ”. Вёска Тарнопаль — вельмі каларытная, імпрэзы ж праходзілі на базе вясковай сярэдняй школы. Мы зладзілі для супляменнікаў вялікую праграму. Спачатку ў актавай зале прайшоў невялікі канцэрт, відэапрэзентацыя нашага клуба. Затым правялі мы некалькі майстар-класаў па традыцыйных беларускіх рамёствах: выцінанка, выраб пту-

шак-вяснянак ды лялек-абярэгаў, арнаментальных зорчак. Былі майстар-класы па аўтэнтычных спевах, беларускіх побытавых танцах. Прычым праграма доўжылася ўвесь дзень. Вось так мы працуем!

Рабіла справаздачу на сходзе й рэвізійная камісія. Хоць нашай суполцы і ўдаецца прыцягнуць трохі сродкаў для рэалізацыі сваіх планаў, ды ў асноўным усё робіцца за кошт ахвяраванняў актывістаў клуба. Праўда, суполцы ўдалося выйграць грант у 2015-м: з абласнога бюджэту нам выдзелілі 168 тысячаў рублёў.

→ Стар. 2

ВЕСТКІ

Верым у цябе, Вера!

Іван Іванаў

Выхаванка дзіцячага дома з аграгарадка Дзівін Кобрынскага раёна Брэстчыны Вера Ярошык паспяхова выступіла ў расійскім тэлеконкурсе

Заўсёды прыемна за сваіх. А тым больш, калі яны — прыгожыя, таленавітыя, дасягаюць поспехаў, пераадолюючы складаныя жыццёвыя абставіны. З такіх і 16-гадовая спявачка Вера Ярошык: днямі яна паспяхова выступіла ў фінале другога сезона праекта “Ты супер!” на расійскім канале НТВ. Перамогу атрымала Дыяна Анкудзінава, галасістая ж і пшчотная “дзяўчына з Палесся” — другая. Аднак не будзе перабольшаннем сказаць: гэта вялікая перамога для Веры! І наш вядомы суайчыннік — кампазітар, член журы конкурсу, прадзюсар — Віктар Дробыш казаў у прамым эфіры тэлеперадачы, што для Веры заўсёды адкрыты сэрца яго, студыя і кампанія.

Цікава, што на шляху да славы на розных этапах конкурсу беларуска выконвала песні на ўкраінскай, рускай, англійскай, беларускай мовах. У прыватнасці, разам з Русланам Аляхно Вера Ярошык спявала вядомыя песні “Мой родны кут” і “Зачарованая” — апошняя прагучала і ў фінале.

“Ты супер!” — вакальны конкурс для дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў. У сёлетнім праекце ўдзельнічала больш за 80 юных спевакоў з 13 краін. У фінал выйшлі 11 прэтэндэнтаў. Вера вучыцца ў 10-м класе Дзівінскай школы, паглыблена вывучае беларускую і англійскую мовы, іграе на цымбалах і фартэпіяна. Мы верым у цябе, Вера!

“Эдэмскі сад” Уладзіміра Адамава

Іна Ганчаровіч

Пад Віцебскам, пры былым маёнтку ў Вялікіх Лётцах вучоны-батанік з Пецярбурга сабраў у 20-я гады мінулага стагоддзя ўнікальную калекцыю раслін з розных кліматычных зон

Знайсці райскі сад на Зямлі марылі многія. У пошуках экзотыкі адны адпраўляўся ў далёкія паўднёвыя краіны, другія — у паломніцтвы да святых месцаў. Нехта ж спрабаваў ствараць райскія мясціны ўласнымі рукамі: там, дзе дазваляюць жыццёвыя абставіны. Такую задуму на пачатку XX стагоддзя ўвасабляў у жыццё й вядомы на той час вучоны-батанік Уладзімір Адамаў, ствараючы свой

“эдэм” пры маёнтку ў Вялікіх Лётцах.

Магчыма, вы чулі такую назву: Вялікія Лётцы. Гэта вёска ў прыбярэжжы аднайменнага возера, у адным з найпрыгажэйшых месцаў Віцебшчыны. Паводле адной з версій, назва паходзіць ад імя паганскага бога Летавіцы, які ў выглядзе зоркі-знічкі спускаўся на Зямлю, прымаў вобраз юнака ці дзяўчыны, потым зачароўваў прыгажосцю любога, хто яго ўбачыць. А вырвацца з тых чараў Летавіцы можна было толькі пры дапамозе розных зэлак — лекавых траў. Вось у такім, адухоўленым першавераю мясцовага люду, краі на пачатку XX стагоддзя Уладзімір Адамаў пачаў сваю падзвіжніцкую працу. Пра тое нам распавёў мясцовы краязнаўца Міхаіл Дук.

Адамаў і яго батанічны праект

Будучы батанік нарадзіўся ў Пецярбурзе ў 1875 годзе. Пасля заканчэння Пецярбургскага ўніверсітэта пераехаў жыць у маёнтка Вялікія Лётцы, які належаў ягонаму бацьку з 1878 года. Там і пачаў больш дасканала вывучаць лекавыя травы. Унікальны склад глебаў, вады ў непаўторных па прыгажосці беларускіх мясцінах падштурхнулі піцера да развагаў пра стварэнне саду: каб у ім былі расліны з розных кліматычных зон. Калі пачалася праца, то насенне ўсё новых відаў раслін Уладзіміру Адамаву дапамагалі атрымаваць яго аднакурснікі, потым падключыліся вядомыя еўрапейскія батанікі Я. К. Кесельрынг, К. Н. Вагнер, Р. Ф. Німан ды супрацоўнікі прэ-

стыжных батанічных садоў Расіі, Парыжа, Варшавы, Рыгі. Справа рухалася. Да 1910 году ў садзе Адамава, сведчаць архіўныя дакументы, было ужо 344 віды драўняных, 664 травяністых і паўхмызняковых раслін. Сярод іх — калекцыі раслін-альбіносаў, пярэсталісныя дрэвы й хмызнякі з лісцем, пакрытым рознымі па велічыні-форме плямамі, пярэстрынкамі, палоскамі. У беларускіх Вялікіх Лётцах праходзілі акліматызацыю многія віды лекавых раслін з Азіі, Заходняй Еўропы.

Да канца 1924 году лік экзатычных лекавых, тэхнічных, ягядных ды іншых раслін у тым “эдэме” Адамава ўжо ішоў на тысячы! У садзе прыжыліся расліны, многіх з якіх і па

гэты час няма ў батанічных калекцыях Беларусі. Збіралася й велізарная калекцыя насення, якім вучоны ўжо сам абменьваўся з батсадамі, у тым ліку й замежнымі. Працаваў у Вялікіх Лётцах і батанічны музей. Але ж то быў не лепшы час для грандыёзных праектаў. Спачатку здзяйсненню далейшых планаў вучонага перашкодзіла Першая сусветная вайна, потым накаціліся іншыя, не менш сур’ёзныя абставіны. → Стар. 4

РАЗАМ

Сябры не губляюць адзін аднаго

Развіваюцца кантакты паміж выкладчыкамі, студэнтамі Беларуска-Расійскага ўніверсітэта ды іх калегамі ў Новасібірску, а таксама з Новасібірскім цэнтрам беларускай культуры

Штогод адзначаецца Дзень аднаўлення народаў Беларусі ды Расіі, прычым свята сімвалізуе блізкасць нашу не толькі на гістарычным, але й культурным узроўні. Сталі традыцыйнай сумесняй фэсты, сустрэчы дзеячаў мастацтва, культурныя абмены й гастролі творчых калектываў, канцэрты, прывядзенне выстаў. І наш Беларуска-Расійскі ўніверсітэт, як кажуць, даўно ў гэтай тэме. Сёлета мы з калегамі 2 красавіка паўдзельнічалі ў святочных імпрэзах у Новасібірскім дзяржаўным тэхнічным універсітэце, былі з намі саветнік Пасольства Беларусі ў Расіі, прадстаўнікі мэрыі Новасібірска, выкладчыкі ды кураўніцтва НДТУ.

Паміж нашымі ўніверсітэтамі, грамадскім таварыствам “Наследдзе” і Новасібірскім цэнтрам беларускай культуры ўсталяваліся трывалыя сувязі. У канцы лістапада 2017-га мы прымамі калег з Новасібірска ў Магілёве. Тады ж падпісалі дакументы аб стварэнні Міжнароднага расійска-беларускага цэнтра міжрэгіянальнага супрацоўніцтва ў галіне адукацыі, навукі ды культуры. Адзін з напрамкаў дзейнасці Цэнтра — знаёміць грамадзян Беларусі, Расіі з гісторыяй, культурай, традыцыямі народаў, іх дасягненнямі ў галіне эканомікі, навукі, культуры й спорту. Мы разам распрацоўваем і рэалізуем праекты, скіраваныя на пашырэнне культуры беларускага й рускага народаў, на ўзаемадзейненне з грамадскімі суполкамі суайчыннікаў за мяжой ды іх падтрымку.

Пра семінар “Культура беларускага маўлення”, праведзены ў Новасібірску, я пісала (“Спеўная, вобразная, родная” — ГР, 14.02.2018). Кантакты прадоўжыліся: 2 красавіка ў НДТУ я правяла чарговы семінар на тую ж тэму, але ў кантэксце славянскіх моў і славянскай культуры. Тэму вызначалі разам з кіраўніцай Цэнтра міжнародных праектаў і праграм Ганнай Гушчынай і дацэнтам кафедры філалогіі факультэта гуманітарнай адукацыі Святланай Русанавай. Дарэчы, сям’я Ганны Маратаўны мае дачыненне да Беларусі: дзед яе,

Ганна Матвеева рада: яе ўнук Саша чытае вершы па-беларуску

генерал-маёр Сяргей Фауставіч Чэпураў, вызваляў Магілёўшчыну ад гітлераўцаў у верасні-кастрычніку 1943 года. Калега прызнаўся мне: да глыбіні душы кранута была тым, што на Магілёўшчыне памятаюць слаўнага генерала, свята ўшаноўваюць памяць пра яго. У семінары паўдзельнічалі студэнты 1 і 3 курсаў, якія вывучаюць славянскую філалогію. Яны з цікавасцю слухалі жывое гучанне нашай мовы, спрабавалі чытаць па-беларуску, выконвалі заданні. Былі здзіўлены, што літары Ў (нескладовае) пастаўлены помнік у старажытным Полацку. Вельмі ўразіла студэнтаў і легенда пра Машэку ды ўзнікненне Магілёва. Пасля знаёмства з найбольш цікавымі мясцінамі горада многім захацелася “павітацца” з астралагам-чараўніком, патрымаць яго за палец і загадаць заветнае жаданне.

Вечарам у Палацы культуры НДТУ быў святочны канцэрт. Выступалі студэнцкія калектывы, а таксама народныя гурты Новасібірскага цэнтра беларускай культуры: ансамблі беларускай песні “Свята” і “Завіруха”, узорны калектыв “Тэатр народнай песні “Вясёлка”, фальклорны ансамбль “Кумушкі” ды іншыя. Гучалі як рускія, так і беларускія народныя песні, вершы беларускіх паэтаў. Асабліва ўразіла мяне, з якім натхненнем студэнтка 4 курса НДТУ Тамара Абшылава прачытала верш Янкі Купалы “Малітва”. Прайшлі майстар-класы па саломаліценні, ганчарнай справе, выстава фатаграфій “Узоры дружбы”, прадстаўленая сацыяльна-культурным грамадскім аб’яднаннем “Наследдзе”.

Наступным днём былі заняткі па беларускай мове ў Доме нацы-

янальных культур імя Г. Завалокіна. Прайшлі кіраўнікі творчых гуртоў Чулымскага раёна на чале з дырэктарам РДК г. Чулыма Алесся Прылепскай. Гэта, нагадаю, быў другі ўжо семінар для прадстаўнікоў беларускіх суполак і мастацкіх гуртоў. Цікаваць да беларускай песні, культуры — вялікая. На семінары быў і магістрант НДТУ Леанід Янкевіч, у якога бабуля й дзядуля па лініі маці родам з Беларусі. Леанід нядрэнна валодае беларускай мовай: вывучае самастойна, спрабуе на ёй нават пісаць вершы, і адзін з іх прачытаў на семінары. Юнак прызнаўся, што Беларусь для яго — натхненне, частка яго самога, а зносіны на беларускай мове надаюць яму моцы. Адкуль, пытала я, такая любоў да мовы? Кажы, што ад бабулі, Бяляўскай Марыі Емяльянаўны, настаўніцы матэматыкі. Што ж, гэта цудоўна, калі моладзь

прадаўжае традыцыі продкаў, цікавіцца гісторыяй, духоўнай спадчынай, якая ў беларусаў — велізарная.

4 красавіка прайшоў майстар-клас па беларускай мове ў гарадскім міжнацыянальным цэнтры. Прайшлі да нас вучні агульнаадукацыйных школ горада, супрацоўнікі Цэнтра беларускай культуры, іх знаёмыя й сябры. Разгадаць беларускія загадкі было цікава як дзецям, так і дарослым. Наперабой чыталі беларускія скорагаворкі. Невядомыя словы з маёй дапамогай адкрывалі свае таямніцы. Успамінамі пра Беларусь падзялілася Ганна Гур’еўна Матвеева, а яе ўнук Саша чытаў вершы на беларускай мове. Сэрца гэтай цудоўнай, сціглай жанчыны моцна сплучана з малой радзімай, таму й прывівае яна любоў, павагу да беларускай мовы ўнукам Алесі ды Сашу. Пасля семінара за круглым сталом новасібірцы дзяліліся ўспамінамі пра родныя мясціны, якія часта ім сняцца, да якіх парывае сэрца.

Перад семінарам прайшла фотавыстава “Беларусь: далёкая і блізкая”: былі прадстаўлены фотаздымкі старшай навуковай супрацоўніцы Інстытута філасофіі ды права Сібірскага аддзялення РАН (г. Новасібірск) Алены Ярохінай, зробленыя ў Мінску, Віцебску ды іх ваколіцах падчас камандзіроўкі. Алена Анатольеўна дзялілася ўражаннямі пра Беларусь, пра мясціны Мінска й Віцебска, якія змагла наведаць. “У кругавароце падзей, — падкрэсліла яна, — нязменнымі застаюцца толькі працавітасць і пачуццё гумару жыхароў гэтай цудоўнай краіны”.

Арганізатары й супрацоўнікі Цэнтра стварылі добрыя ўмовы для захавання й адраджэння мовы, культуры, традыцый народаў, прадстаўнікі якіх жывуць у Новасібірску. Падобныя сустрэчы, безумоўна, спрыяюць паразуменню паміж людзьмі, падвышаюць культуру міжнацыянальных зносінаў.

Валянціна Панежа,
выкладчыца Беларуска-
Расійскага ўніверсітэта,
г. Магілёў

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Чым багаты “Крывічы”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У тым жа годзе мы занялі 3-е месца ў гарадскім конкурсе “Лепшы нацыянальна-культурны цэнтр Іркуцка” (прэмія 30 тысяч), у 2016-м сталі другімі (60 тысяч), у 2017-м — зноў 3-е месца (30 тысяч). Былі таксама субсідыі з абласнога бюджэту на частковае пакрыццё выдаткаў на міжнародныя паездкі (2016-ы — 35 тысяч, 2017-ы — 59 тысяч). А летась клуб атрымаў субсідыі ад Упраўлення культуры Іркуцка на рэалізацыю праекта “Трэці міжнародны фестываль “Беларускі кірмаш” (58 тысяч). Усе грошы пайшлі на статутную дзейнасць суполкі. Быццам

бы й сума была немалая, ды яна не пакрывае й паловы нашых выдаткаў.

Пасля такіх ды іншых неабходных працэдур мы выбралі новы актывы суполкі на бліжэйшыя тры гады. Пасля дэбатаў старшынёй Іркуцкага Беларускага клуба “Крывічы” зноў абралі Волю Галанаву. Ва Упраў (Рад) абраныя Алег Рудакоў, Юля Гайсіна, Таня Чарапанова, Дзяніс Белавусаў. Рэвізійная камісія цяпер — гэта Каця Камінская (старшыня), Ліза й Вадзім Таранушэнкі.

І ўжо новая справа ў падноўленага кіраўніцтва клуба “Крывічы”: 4-ы Міжнародны фэст “Беларускі кірмаш-2018”. Запрасілі на

фэст Алег Хаменку з Мінска: музыка, прадзюсар, радыёвядучы, выкладчык, кампазітар. Ды і ўвогуле чалавек-легенда, які шмат робіць для пашырэння беларускага фальклору праз кампазіцыі ў стылі фолк-мадэрн, які праз творчасць спрыяе ўзаемапраціканню ды ўзаемаўзбагачэнню культур. Ён і — стваральнік, мастацкі кіраўнік фолк-мадэрн гурта “Палац”, сябар Беларускага Рэспубліканскага савета па справах культуры й мастацтва. Што было ў праграме фэсту? Выступалі амаль 20 беларускіх гуртоў ды салістаў з Іркуцка й вобласці, прыязджаў беларускі гурт “Чараўніцы” з Томска, прайшлі

Воля Галанова сама тчэ ручнікі

майстар-класы па беларускіх народных побытавых танцах, традыцыйных беларускіх рамяствах. Працаваў кірмаш: прадаваліся беларускія тавары й вясковыя прадукты. Фэст наш, уваход на які быў вольным, праходзіў ля

кінатэатра “Художественный” 26 мая з 13 да 17 гадзін. І гэта быў вельмі прыгожы падарунак гораду, ягоным жыхарам, гасцям сталіцы Усходняй Сібіры ад беларускай дыяспары.

Алег Рудакоў, г. Іркуцк

ВЕСТКІ

Літаратурныя вобразы бэзу

У мінскім Батанічным садзе прайшло свята “Бэзавае поле паззі”

Незвычайную імпрэзу ладзілі 26 мая супрацоўнікі Нацыянальнай акадэміі навук: як самога Батанічнага саду, так і Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы й літаратуры ды Інстытута літаратуразнаўства імя Янкі Купалы. Свята “Бэзавае поле паззі” сабрала аматараў музыкі й літаратуры, прысвячалася цвіценню бэзу, праводзінам вясны.

Гучалі вершы, музыка, песні пад гітару ды спевы хора “Salutaris”, былі шпацыры па квітнеючых аляях, сустрэчы з супрацоўнікамі часопісаў “Вясёлка”, “Маладосць”, “Полюмя”, “Верасень”. Кожны, хто згадаў на ўваходзе пароль “Бэзавае поле паззі”, праходзіў на свята бескаштоўна.

ТРАДЫЦЫІ

З добрых рук майстроў народных

Унікальныя рэчы з калекцыі вядомага мастацтвазнаўцы Яўгена Сахуты цяпер — у зборы Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі

Кацярына Мядзведская

З кожнай экспедыцыі па розных рэгіёнах краіны Яўген Сахута прывозіць разнастайныя вырабы народных майстроў. Прычым толк у іх ведае, каштоўныя рэчы бачыць адразу: Яўген Міхайлавіч — першы ў Беларусі доктар мастацтвазнаўства ў галіне народнага мастацтва, прафесар, старшыня Беларускага саюза народнай творчасці. Калекцыю навуковец збірае амаль 50 гадоў. Чаго ў ёй толькі няма: керамічныя цацкі-свісцёлкі, салямяныя карзінкі, металічныя званы, дзвярныя клямкі... Нават драўляныя разьбяныя скульптуры ды шэдэўры іканапісу. Сёння ж амаль цалкам калекцыя навукоўца знаходзіцца ў Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі. Дапамогу ў набыцці ўнікальных экспанатаў музею аказваючы генеральны партнёр: кампанія Jарап Tobacco International.

А Яўген Міхайлавіч, хоць і называе калекцыю ўсяго толькі навуковым матэрыялам, памятае гісторыю кожнай рэчы: як да яго трапіла. Драўляную скульптуру Ісуса Хрыста, напрыклад, пашчасціла яму пабачыць неяк у ад-

Яўген Сахута на адкрыцці экспазіцыі ў Нацыянальным гістарычным музеі

ной з вёсак пад Ракавам. Доўгі час захоўвалася каштоўная рэч на гарышчы хаты, гаспадар якой, згадаў Яўген Сахута, знайшоў выяву на руінах былой каплічкі. Спаліць яе ці выкінуць — рука ў вясцоўца не паднялася, а што рабіць з ёй чалавек не ведаў. Затое Яўген Міхайлавіч быў упэўнены: да твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва трэба ставіцца з вялікай пашанай, зберагаць іх, вывучаць. І таму кожная з уратаваных ім рэчаў дэтальна апісана ў шматлікіх навуковых працах, артыкулах.

На адкрыцці экспазіцыі "Традыцыйная мастацкая культура Беларусі" ў Гістарычным музеі Яўген Сахута казаў: "Прадстаўленыя рэчы — гэта вынікі маёй падарожніцкай працы". Асабліва ж актыўна вязьдзаў даследчык у экспедыцыі ў савецкія гады

У калекцыі — разнастайныя вырабы народных майстроў

— у тыя часы, калі ўсе будавалі светлую будучыню і не заўсёды думалі, як захаваць мінулае. "Як свабодны дзень калі выдасца: дзясятку ў кішэнь, рукавак за глечы — і пайшоў па вёсках, — усміхаецца навуковец. — Памятаю: сяду ля старога майстра, а ён, нават не глядзячы, круціць-верціць кавалак гліны ў руках: пяць хвілін — і свістулька ўжо гатова. Часта завітваў я да майстроў старэйшага пакалення, якія кідалі сваё рамясто: думалі — яно нікому ўжо больш не патрэбнае. Таму і спяшаўся занатаваць хоць штоосьці, што магчыма — выратаваць".

Яўген Сахута аб'ездзіў-абышоў літаральна ўсю Беларусь. Але больш

за ўсё падабалася яму вандраваць па заходняй частцы краіны й Палессі. Бо там, кажам, багата захавалася этнаграфічныя рэчаў, сапраўдных твораў традыцыйнай культуры. Многія з каштоўных рарытэтаў знаходзіў даследчык выпадкова. А, здаралася, вязьдзаў у раёны й мэтанакіравана. Даведваўся, напрыклад: у Камянецкім раёне Брэстчыны выраблялі майстры-самародкі драўляныя прасніцы ды багата іх аздаблялі прыгожай разьбою... Ехаў — і калекцыя зноў папаўнялася.

Сёння Яўген Міхайлавіч таксама час ад часу вязьдзае ў экспедыцыі. Але толькі тады, калі дакладна ведае:

дзе ляжа чаго. "Цяпер больш працую з сучаснымі майстрамі, сябрамі Беларускага саюза народнай творчасці. І гэта ўжо зусім іншы ўзровень народнай культуры", — кажа Яўген Сахута. Даследчык прызнаецца: і сам не думаў, што з часам у людзей зноў з'явіцца інтарэс да традыцыйных рамёстваў, народнай творчасці. "Але з набыццём Беларуссю Незалежнасці, у 90-я, літаральна ж на маіх вачах раптам пачалі адраджаць тое, што ўжо было забыта. Я доўга думаў, чаму так сталася. І прыйшоў да высновы: самастойнай нацыі трэба нечым вылучацца сярод іншых народаў. А чым яшчэ, як не сваёй традыцыйнай культурай! Вельмі запатрабаванымі сталі старыя ганчары, ткачы, разьбяры... Моладзь актыўна сядала за кросны ды ганчарныя кругі... І на гэтай жывой хвалі адраджэння ў 1992 годзе быў створаны Беларускі саюз народнай творчасці".

Вельмі шчаслівы руплівы збіральнік рукатворных скарбаў ад таго, што дачакаўся сапраўднага адраджэння народнага мастацтва. Штогод у Беларусі ды за яе межамі праводзіць мноства конкурсаў, фестываляў па самых розных відах традыцыйных рамёстваў. А як актыўна адраджаюцца забытыя абрады! Прычым лепшыя ўзоры традыцыйнага мастацтва ўключаюцца ў Дзяржаўны рэестр гістарычна-культурных каштоўнасцяў.

Дарэчы, Саюз майстроў народнай творчасці Беларусі падтрымлівае стасункі таксама й з рамеснікамі з замежжа. Неаднойчы на экскурсіі ды майстар-класы ў гэтую творчую суполку прыязджалі й супляменнікі з розных краін. Дый увогуле, па словах Яўгена Сахуты, у СМНТБ могуць уваходзіць і народныя майстры з ліку беларусаў замежжа: статутам аб'яднання тое не забаронена. Так што — майце на ўвазе, шануюныя чытачы "Голасу Радзімы"! Перадавайце гэтую вестку сваім знаёмым, а найперш хай скіроўваюць сваю ўвагу ў бок Саюза вышывальніцы, ткачы, разьбяры, ганчары, саломаліцельшчыкі. Суполка — гэта новыя магчымасці для сутворчасці, да таго ж узоры вашай працы будуць больш ведаць на Бацькаўшчыне, яны будуць адлюстраваныя ў гісторыі беларускага традыцыйнага мастацтва.

ПАМЯЦЬ

Паляцела дадому душа

Беларусы Еўпаторыі прыгадваюць добрыя справы свайго сябра Мікалая Дрынеўскага, які пахаваны ў роднай вёсцы Тонеж Лельчыцкага раёна

Сябры беларускай суполкі ў Еўпаторыі знаходзяцца ў жалобе: крыху больш за месяц таму мы развіталіся з нашым добрым сябрам. А 5 чэрвеня спаўняецца 40 дзён з дня смерці Мікалая Паўлавіча Дрынеўскага, і ў гэты дзень, паводле хрысціянскай традыцыі, звычайна моляцца за тых, хто адышоў у Вечнасць. Актывісты Беларускай аўтаноміі Еўпаторыі, аддаючы даніну памяці Мікалаю Паўлавічу, замовілі паніхду ў мясцовым саборы Свяціцеля Мікалая Цудатворца. Нагадаю, крымскі горад стаў для пале-

шука Мікалая Дрынеўскага родным: у Еўпаторыі ён жыў і працаваў 52 гады з 80-і прахыты.

Мы пісалі ўжо: наш старэйшы сябар памёр 27 красавіка ў Мінску, па дарозе з Крыма на бацькаўшчыну, у Гомельскую вобласць. Адпявалі ж Мікалая Паўлавіча ў храме Свяціцеля Мікалая ў вёсцы Тонеж Лельчыцкага раёна. Там яго й пахавалі — побач з магілай бацькоў. Мы даведаліся, што храм-помнік у Тонежы ўзведзены параўнальна нядаўна, быў асвечаны 22 мая 2015 года: у дзень Свяціцеля Мікалая Цудатворца. У Беларусі, дарэчы, гэта ў народзе вялікае свята: Мікола вясновы. Храм у Тонежы ўзведзены на месцы царквы, спаленай пад час вайны захопнікамі: 6 студзеня 1943 года. А спалілі царкву карнікі —

разам з жыхарамі. Вось такая вялікая трагедыя была ў вёсцы, якую яшчэ называюць: палеская Хатынь. Храм вернікі ўсе разам стваралі: жыхары Тонежа, мясцовыя й раённыя ўлады, спонсары, творчая інтэлігенцыя Беларусі. Сярод дабрачынцаў, мы ведаем, і брат Мікалая Паўлавіча — Міхаіл Дрынеўскі. Ён вядомы многім як народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Беларусі імя Генадзя Цітовіча.

За тры дні да раптоўнай смерці мы адзначалі ў нашым горадзе 80-годдзе доктара медыцынскіх навук, прафесара, ганаровага грамадзяніна Еўпаторыі Мікалая Дрынеўскага. Ведаючы, што я супрацоўнічаю з газетай "Голас Радзімы", ён перадаў мне свае

Новы храм у вёсцы Тонеж

ўспаміны. Яны й пачынаюцца яго расповедам пра тое, як у вайну згарэла вёска Тонеж. Як загінула там шмат людзей: 261 вясковец, сярод іх — 108 дзяцей ва ўзросце да 16 гадоў. Дасылаю тэкст у рэдакцыю. Усе старонкі Мікалай Паўлавіч пісаў і друкаваў сам.

Дзіна Шаўчэнка, г. Еўпаторыя

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Лёгкія на ўздам

Акцёры з Мінска прывезлі ў Ліепая музыкальную камедыю

Спектакль “Шлюбны дагавор” — гэта яўрэйская музикамедыя па аднайменнай п’есе Эфраіма Кішона, лаўрэата дзяржпрэміі Ізраіля. 7 мая пастаюку ў Ружо-вай зале Ліепайскага алімпійскага цэнтра прадставіў тэатральны праект з Мінска “ТриТформат”. Мы, сябры беларускай суполкі “Мара”, рыхтаваліся да сустрэчы землякоў. Потым падлічылі: каля 70 працэнтаў гледачоў у зале былі беларусы — актывісты “Мары”, нашы сябры й сваякі. Мы ж пашыралі вестку пра спектакль, распаўсюджвалі квіткі: хацелася годна сустрэць гасцей.

У Латвіі ды Ліепай ўдзельнікі праекта “ТриТформат” гасцявалі ўпершыню. Спектакль “Шлюбны дагавор” паставіла Таццяна Трыяновіч, акцёры ў ім — Юры Баранаў, Арцём Давідовіч, Алена Гронак, Алеся Пухавая, Станіслаў Савосцін, Вера Палякова. І, можна меркаваць па словах апошняй, прыёмам і горадам гастралёры засталіся задаволеныя: “Прыём быў надзвычайны. У вас неверагодны горад, нават кінематаграфічны нейкі, тэатральны, я б сказала. Шмат цікавых будынкаў, якія можна здымаць у кіно. А чысты пляж з белым пяском, сонца, дарожкі, парк — гэта проста казка!”

Візіт у Ліепая не быў спачатку спланаваным: акцёры выступалі на фестывалі ў Вільнюсе. “Нам не было на чым перавезці дэкарацыі, мы звярнуліся ў беларускую Амбасаду, папрасілі мікрааўтобус, — расказала Вера Палякова. — А Ірына Зубко, саветнік па пытаннях культуры Амбасады Беларусі ў Літве, прапанавала паказаць спектакль і ў Клайпедзе.

Сцэна са спектакля “Шлюбны дагавор”

Там Ганаровы консул Беларусі ў Клайпедзе Мікалай Логвін падказаў: выступіце яшчэ і ў Ліепай. Ну а мы — толькі рады: у калектыве вяселья, лёгка на ўздам людзі, да таго ж нашы дэкарацыі хутка мантуюцца. Мы можам граць спектаклі дзе заўгодна! Неяк у Каробчыцах, на Гродзеншчыне, гралі казку прама ў полі, пад адкрытым небам”.

Праекту “ТриТформат”, які стварылі рэжысёр Таццяна Трыяновіч і акцёры Тэатра-студыі кінаакцёра Вера Палякова ды Алеся Пухавая, ужо 6 гадоў. Артысты выступалі ў Грузіі, Францыі, Украіне, Літве, Чэхіі,

Фінляндыі, Італіі, Польшчы. Вось і ў Латвіі цёпла іх сустрэлі. Між тым, кажа Вера Палякова, куды б яны ні прыязджалі, дзе б ні паказалі сябе — усюды клічуць яшчэ. Вось і ўзнікаюць новыя ідэі, праекты.

Артыстка, маючы досвед замежных гастролёў, адзначае сацыяльную актыўнасць беларусаў у розных краінах, з павагай ставіцца да працы ў грамадскіх суполках: “Беларусы замежжа дзякуючы суполкам, пэўна, больш згуртаваныя, рэалізуюць цікавыя праекты. У Беларусі, скажам, не здзівіш нікога сваімі ж, беларускімі артыстамі: яны — не дзіва, не сходзіш

у тэатр сёння — пойдзеш у іншы раз. А ў замежжы нам вельмі рады: як вестачцы з Бацькаўшчыны! Хачу яшчэ адзначыць: усё, што мы робім — эксклюзіў: кожны раз прыносім у спектаклі новыя фарбы”, — адзначыла Вера Палякова.

Спадзяемся на новыя сустрэчы з таленавітымі артыстамі ў Латвіі, нашай Ліепай. Цікаваць да гэтага ёсць як у гледачоў — таму сведчаннем аншла і станоўчых водгукі, так і ў супрацоўнікаў Амбасады Беларусі ў Латвіі.

Анжэла Фаміна,
сябар суполкі “Мара”, г. Ліепая

ДАЛЯГЛЯДЫ

“Вайнах” азначае “нашы людзі”

Алеся Карлюкевіч

Старэйшы беларускі літаратурна-мастацкі часопіс “Полымя” па традыцыі ўважлівы да мастацкіх перакладаў літаратурных твораў з розных краін

У чэрвенскім нумары часопіса “Полымя” выйдзе падборка твораў сучасных пісьменнікаў Чачэнскай Рэспублікі (у складзе Расійскай Федэрацыі). З вершамі ў перакладзе на нашу мову выступаюць Лула Куна, Адам Ахматукаеў, Пецімац Пяцірава, Вахід Ітаеў. Іх творы пераўвасобілі Марыя Кобец, Юлія Алейчанка, Іна Фралова, Валерыя Радунь. Апаваданне Сулімана Мусаева пераклала Бажэна Мацюк.

Сустрэча з чачэнскімі пісьменнікамі на старонках часопіса не выпадковая. У апошні час беларуска-чачэнскія літаратурныя сувязі выбудоўваюцца грунтоўна. У часопісах “Нана”, “Гоч”, “Вайнах” (гэтае слова ёсць агульная саманазва чачэнцаў ды інгушэй, на чачэнскай мове азначае “нашы людзі”). Яно часта выкарыстоўваецца ў назвах арганізацый, устаноў. — Рэд.), іншых выданнях, якія друкуюцца ў Грозным, змешчаны пераклады твораў беларускіх аўтараў. Пададзены там плён працы як нашых класікаў, так і сучаснікаў: Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Аркадзя Куляшова, Міколы Купрэева, Алеся Бадака, Таццяны Сівец, Анатоля Сыса, Алены Стэльмах ды іншых паэтаў і празаікаў. Над перастварэннем на чачэнскую мову рупяцца ў Чачні Лула Куна, Адам Ахматукаеў, Руслан Кадзіеў, Пецімац Пяцірава.

ГОД МАЛОЙ РАДІМЫ

“Эдэмскі сад”
Уладзіміра Адамава**(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)**

Калі пачалася вайна, Уладзімір Адамаў пайшоў на фронт. Выжыў, вярнуўся ў Вялікія Лётцы, зноў паспрабаваў займацца садамі. Але ж новая ўлада не дала працаваць навукоўцу з дваранскім радаводам. Спачатку ў яго рэквізавалі частку дома: для патрэб сірот вайны. Затым і ўнікальны сад перадаў “народу”: на баланс сельскагаспадарчай акадэміі. Сам Уладзімір Адамаў, баючыся “чырвонага пераследу”, перабраўся ў Мінск, заняўся вывучэннем палескіх балот. А ў 1935-м з-за хваробы пакінуў Беларусь, пераехаў да сяброў у Крым, дзе праз чатыры гады й памёр. Без належнай увагі неўзабаве “памёр” і сад Адамава. На сёння там, сцвярджае Міхаіл Дук, маўклівымі сведкамі былой раскошы засталіся асобнікі серабрыстай таполі, зараснікі бэзу венгерскага, маліны духмянай.

Шанец усё змяніць

Прайшло амаль сто гадоў. А сад, як вядома, наслялялі далікатныя жывыя арганізмы, для Беларусі нетыповыя.

Ці магчыма “другое жыццё” саду Адамава? Планы адраджэння былі прыгажосць калісьці знакамітай на ўсю Еўропу сядзібы вучонага, прылегла да яе саду мае дырэктар Лётчанскай школы — разам з вучнямі. Ён спадзяецца, што да праекта будзе інтарэс у грамадстве. “Уладзімір Адамаў пакінуў значны след у развіцці не толькі саду, але й нашых Вялікіх Лётцаў, — гаворыць Міхаіл Дук. — Ягонае імя было занесена ў спіс 100 найбольш аўтарытэтных батанікаў таго часу. На жаль, сёння пра жыццё, дасягненні вучонага ведаюць нямногія”. Каб абудзіць цікавасць да спадчыны навукоўцы, віцебскія студэнты-гісторыкі й мясцовыя энтузіясты прыдумалі лакальнае экалагічнае свята: “Адамаўскі фэст”.

І гэта ўжо не першая спроба нагадаць пра “след на беларускай зямлі”, які пакінуў Уладзімір Адамаў, родам з Пецярбурга. У 2000 годзе віцебскі краязнаўца Аркадзь Падліпскі выдаў брашуру пра жыццё й спадчыну батаніка, тады ж на сядзібе з’явілася памятная дошка ў гонар навукоўца.

Вось бы адраджэнне ягоны сад! “Першы Адамаўскі фэст прайшоў тут у верасні 2015-га, — распавядае галоўны натхняльнік адраджэння саду. — Мы добраўпарадкавалі тэрыторыю, прылеглую да сядзібы навукоўца. Нашу ідэю адраджэння саду падтрымалі мае выхаванцы, на фэст з’ехалі аматары прыроды з іншых рэгіёнаў. У розныя гады фэст падтрымалі музыкі вядомых беларускіх гуртоў “Vuraj”, “Нагуаль”, “Re1ikt”. Сёлета ў канцы мая мы правалі чацвёрты “Адамаўскі фэст”. Спадзяемся, не апошні!”

У праграме свята значылася высадка сеянцаў ліставых дрэў, традыцыйная ўжо экскурсія ад суполкі “Ахова птушак Бацькаўшчыны”. Рыхтуецца каталог ацалелых раслін сада: яго робяць выкладчыкі, студэнты Віцебскага дзяржуніверсітэта. Яшчэ быў кірмаш рамеснікаў, дэгустацыя вясковых прысмакаў. Жывая музыка. У адным з пакояў былога дома вучонага, па ўзгадненні з новым уласнікам, плануецца зладзіць музей Уладзіміра Адамава.

Мой суразмоўца выдатна раз-

Міхаіл Дук і ўдзельнікі “Адамаўскага фэсту”

уме: каб аднавіць унікальны сад, мала толькі энтузіязму. І, тым не менш, спрабуе нешта зрабіць. Спадзяецца на дапамогу валанцёраў, інвестараў, проста неабыхавых да гісторыі Бацькаўшчыны людзей. “Хто ведае: можа стане экафэст першым крокам на шляху ператварэння Вялікіх Лётцаў у сапраўды вялікія, — не губляе аптымізму Міхаіл Дук. — А гісторыя Вялікалётчанскага батанічнага саду — гэта знакавая частка “турыстычнага айсберга” Лётчанскага краю. Вялікія Лётцы — гэта ж цэлы комплекс прыродных і гістарычных славатасцяў. Тут ёсць, напрыклад, старажытны курган

Крамнік. Раней на такіх курганах нашы продкі святкавалі Купалле. Тут добра захаваўся, нягледзячы на 200-гадовы ўзрост, участак Екацярынінскага тракта, выбрукаваны каменем. Уражвае ўсіх дуб-волат: яму больш за дзвесце гадоў, а каб абхапіць велікана, спатрэбіцца пяць чалавек. Так што вёска нашая мае шанцы ў найбліжэйшай будучыні стаць адным з турыстычных брэндаў Віцебшчыны”.

Хочацца верыць: так і будзе. Ну здзейсніў жа многае ў сваім садзе Уладзімір Адамаў. Таксама пачынаў з малага. Добры прыклад для ўсіх, хто неабыхавы да будучыні свайго краю.